

Aan de gemeenteraad

Datum : 10 december 2019
Zaaknummer : 425967
Contactpersoon : Gemmy Hermesen
Telefoonnummer : 026 3774307

Onderwerp: gemeente als schuldeiser

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de maatregelen die genomen worden om te voorkomen dat Arnhemmers door gemeentelijk beleid of werkwijze financiële problemen of schulden krijgen of dat deze verergeren. Hiermee beschouwen we de motie "Meer schulden voorkomen" van 3 juli 2019 als afgedaan.

Inleiding

Er is de laatste tijd meer aandacht voor de rol van de overheid bij het ontstaan en het oplopen van schulden. In 2018 heeft Arnhem in een onderzoek gekeken naar haar eigen rol als schuldeiser.¹ Er is in dit onderzoek een aantal aanbevelingen gedaan dat voor verdere verbetering kan zorgen. Daarnaast is in juli 2019 door de raad de motie "Meer schulden voorkomen" aangenomen. Kern van deze motie vormt het herzien van het gemeentelijke debiteurenbeleid Cluster Werk & Inkomen, waarbinnen ook het verhogen van de beslagvrije voet met betrekking tot de vorderingen inzake de Participatiewet valt.

Met deze brief informeren wij u over herziening van het gemeentelijke debiteurenbeleid Cluster Werk & Inkomen. De maatregelen die hierin zijn uitgewerkt (zie bijlage 1.) geven uitvoering aan de motie "Meer schulden voorkomen" en de belangrijkste aanbevelingen uit het onderzoek.

Gemeente als schuldeiser

De gemeente Arnhem kent twee grotere financiële processen waar zij, bij uitblijven van een betaling, een rol heeft als schuldeiser. Het gaat hierbij om;

- Invordering van betalingen inzake de Participatiewet door afdeling Invordering
- Invordering van gemeentelijke belastingen

Daarnaast zijn er nog drie kleinere financiële processen, bijvoorbeeld het innen van leges voor identiteitsbewijzen, Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) en het innen van boetes. (deze opsomming is niet uitputtend maar geeft wel de grote lijnen aan).

¹ Intern rapport; Gemeente Arnhem als schuldeiser, 2018

De gemeente Arnhem wil voorkomen dat inwoners door haar beleid of onze werkwijze financiële problemen of schulden krijgen of dat deze verergeren. Daarom wordt zoveel mogelijk uitgegaan van handhaving conform de handreiking van het ministerie van Binnenlandse zaken.² In deze handreiking wordt uitgegaan van onderstaand schema.

	Debiteur wil betalen	Debiteur wil niet betalen
Debiteur kan betalen	Stimuleren betalingsgemak	Handhaving
Debiteur kan niet betalen	Tijd en ruimte geven	Opsporen en bewegen

Vanuit de motie "Meer schulden voorkomen" is allereerst ingezoomd op het herijken van het debiteurenbeleid van Cluster Werk & Inkomen. In de 1^e helft van 2020 worden de mogelijkheden verkend voor versoepeling van het beleid over gemeentelijke belastingen, en het innen van de leges en boetes. De in bijlage 1 uitgewerkte maatregelen hebben dus nadrukkelijk alleen betrekking op het debiteurenbeleid van Cluster Werk & Inkomen.

Schulden voorkomen door aanpassen werkprocessen binnen het Cluster Werk en inkomen

Financiële instabiliteit vergroot het risico op schulden. In relatie tot de dienstverlening van de gemeente ontstaat financiële instabiliteit op 3 sleutelmomenten: bij de aanvraag van een uitkering, bij de stap naar deeltijdwerken en bij uitstroom uit de bijstand. Rond die sleutelmomenten optimaliseren we onze dienstverlening en werkprocessen. Uitgangspunten zijn gerichte voorlichting en ondersteuning bij financiële stabiliteit, zorgen voor een voorspelbaar inkomen en vereenvoudigen van administratieve processen. Een voorbeeld hiervan is de pilot Surplus voor inwoners die in deeltijd werken. U wordt hierover separaat geïnformeerd. Bij deze nieuwe methode wordt met vrijwillige deelname van een persoon en volmacht van de werkgever, gebruik gemaakt van een tussenrekening van de gemeente waarop het salaris door de werkgever wordt gestort. De persoon ontvangt op zijn eigen rekening een uitkering naar de norm, dat wil zeggen een bedrag dat gelijk staat aan de uitkeringshoogte die voor zijn situatie geldt en de gemeente herberekent achteraf. Dat geeft mensen met een wisselend inkomen meer zekerheid over het maandelijkse bedrag dat ze ontvangen, het zorgt voor een beter overzicht over loon en uitkering en het scheelt administratie wat de kans op onnodige terugvorderingen verkleint.

Daarnaast wordt, passend bij de ontwikkeling die Werk & Inkomen ondergaat, scherp gekeken naar onder meer onze brieven. Het is belangrijk dat, juist met de ingewikkelde materie rondom terugvorderen, onze brieven begrijpelijker en informatiever worden.

² Handreiking behoorlijke en effectieve invordering van schulden, Ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK); 2016

Herziening van het debiteurenbeleid van Cluster Werk & Inkomen

Het College heeft besloten om per 1-1-2020 het debiteurenbeleid Cluster Werk & Inkomen te herzien. In het herziene beleid wordt het gedrag van de betreffende (ex-)inwoner meegewogen. Hoe meer een (ex-)inwoner mee wil werken in de aflossing van zijn schuld(en) aan de gemeente, hoe socialer ons debiteurenbeleid is. Het gaat hierbij om de volgende maatregelen:

1. Verhoging beslagvrije voet

Bij verrekening van een vordering met de uitkering verhogen we de beslagvrije voet van 92,5% naar 95%. De verhoging van de beslagvrije voet is een wijziging die waarschijnlijk per januari 2021 wettelijk wordt. De staatssecretaris vraagt gemeenten hierop vooruit te lopen en de wijziging zo spoedig mogelijk in te voeren. Dat doen we.

2. Verlaging incassokosten (kosten dwangbevel)

We brengen incassokosten in rekening (namelijk een percentage over het totaal van alle vorderingen met een maximum van € 700,- per (ex-)inwoner). Dit wordt vervangen door een vast bedrag per (ex-)inwoner, namelijk € 75,-.

3. Afschaffen wettelijke rente

Wettelijke rente is schuld verhogende kostenpost. Omdat we het belangrijker vinden dat de schuldenlast niet verder verzwaaard wordt, brengen wij de wettelijke rente niet meer in rekening.

4. Invoeren vaste termijnen oninbaarheid

Om de (ex-)inwoner die niet volledig mee wil werken met afbetaling van zijn/haar schuld(en) niet voor de rest van zijn/haar leven aan de vorderingen vast te laten zitten, stellen we termijnen waarbinnen de schuld ingevorderd moet zijn. Voor vorderingen waarvoor geen boete is opgelegd of waarvoor geen aangifte bij het Openbaar Ministerie is gedaan geldt een invordertermijn van tien jaar en voor vorderingen waarvoor een boete is opgelegd of waarvoor aangifte bij het Openbaar Ministerie is gedaan geldt een invordertermijn van twintig jaar.

5. Vereenvoudiging en versoepeling van het kwijtscheldingsbeleid

Door de pakketbeoordeling te laten vervallen, wordt de kwijtschelding niet meer bepaald door de schuld op basis de zwaarste gedraging, maar wordt de kwijtscheldingstermijn per vordering bepaald. Vorderingen leenbijstand en een onverschuldigde betaling komen na 36 maanden in aanmerking voor kwijtschelding. Fraudevorderingen komen niet voor kwijtschelding in aanmerking.

	Oud	Nieuw
1. Beslagvrije voet bij verrekening verhogen	92,5%.	95%.
2. Verlaging incassokosten (kosten dwangbevel)	Maximaal € 700,- per inwoner.	€ 75,- per inwoner.
3. Wettelijke rente	Wordt wel toegepast.	Wordt niet meer toegepast.
4. Aanpassen beleid kwijtschelding en oninbaar verklaren		
- Oninbaar verklaren	- Geen vaste termijn.	- 10 of 20 jaar, harde termijn.
- Kwijtscheldingstermijn	- Niet-fraudevorderingen: 3, 5 en 7 jaar. - Fraudevorderingen: 10 en 12 jaar.	- Niet-fraudevorderingen: 3 jaar. - Fraudevorderingen: geen.
- Beoordeling kwijtschelding	- Per pakket aan vorderingen, met de zwaarste gedraging als uitgangspunt voor termijn voor kwijtschelding.	- Per vordering beoordelen.

Schematische weergave wijzigingen debiteurenbeleid

In Bijlage 1 wordt bovenstaande toegelicht.

Kanttekening

Het herziene debiteurenbeleid Cluster Werk & Inkomen betekent voor veel inwoners een versoepeling van het huidige beleid. Uitzondering hierop vormt de wijziging van de termijn van oninbaar verklaren van fraudevorderingen waarbij een boete is opgelegd. Hiervoor zal een langere termijn gaan gelden dan nu het geval is. Hiervoor is gekozen omdat fraude een bepaalde verwijtbaarheid kent. Met het nieuwe beleid willen we "goed gedrag belonen" en fraude juist aanpakken.

In gesprek met grote schuldeisers

De gemeente Arnhem zal, waar mogelijk, in gesprekken met andere grote schuldeisers (bijvoorbeeld U.W.V., woningcorporaties) erop aandringen boetestapeling te voorkomen en in te zetten op vroegtijdig persoonlijk contact met de inwoner en het aanbieden van een betalingsregeling. Hierbij zetten we in op aansluiting van grote schuldeisers bij de Arnhemse Vroeg Erop Af methodiek

Datum : 10 december 2019
Zaaknummer : 425967
Pagina : 5

Kosten

Het nieuwe debiteurenbeleid leidt tot een (met name) incidentele kostenstijging voor de gemeente. Als het nieuwe beleid op 1 januari van kracht is, zal per direct een aanzienlijk deel van de openstaande vorderingen in aanmerking komen voor kwijtschelding. Dat betreft met name vorderingen die al tien jaar openstaan. Het gaat hierbij om een bedrag van € 2,3 mln.

Door verhoging van de beslagvrije voet voor verrekeningen van 92,5% naar 95% zullen inwoners minder aflossen op hun openstaande vorderingen. Voor een deel van de vorderingen geldt dat het langer duurt voordat de inwoner de vordering heeft voldaan. Dit leidt voor de gemeente niet tot extra kosten.

Een deel van de inwoners zal op het moment van kwijtscheldingsdatum een hoger openstaand saldo hebben dan bij berekening met de huidige beslagvrije voet het geval zal zijn.

Voor het huidige debiteurenbestand is berekend dat dit over de periode 2020 t/m 2039 leidt tot een incidentele extra kostenpost van € 0,17 mln. De totale extra kosten van deze beleidswijzigingen bedragen bijna € 2,5 mln.

Dekking

Deze kosten kunnen worden gedekt uit de Voorziening Dubieuze Debiteuren Sociale Zaken.

We hebben een voorziening voor de debiteuren Sociale Zaken om de vorderingen die niet worden afbetaald te kunnen afdekken. De hoogte van deze voorziening wordt jaarlijks op basis van een steekproef bepaald en indien nodig aangevuld vanuit de budgetten van W&I.

In 2019 is een nieuwe methode ontwikkeld om de hoogte van de voorziening te bepalen. Deze methode gaat uit van de ervaring uit het verleden. Er wordt gebruik gemaakt van de data van de afgelopen jaren om meer onderbouwd te bepalen welk deel van de vorderingen uiteindelijk oninbaar verklaard moet worden. De nieuwe methode is nauwkeuriger en eenvoudiger te monitoren. Deze is besproken met de accountant.

Uit deze nieuwe berekening volgt dat de voorziening kan worden verlaagd van € 9,1 mln. naar € 7,3 mln. Dat betekent dat er ongeveer € 1,8 mln. kan vrijvallen ten opzichte van de oude berekening. Dit bedrag is gebaseerd op het vorderingenbestand van 1 november. Het is daarmee geen definitieve berekening. Die vindt plaats op basis van het vorderingenbestand op 31 december 2019.

Van de totale extra kosten van € 2,5 mln. is reeds € 1,5 mln. in de voorziening opgenomen. Dat betekent dat van de vrijval van € 1,8 mln. nog € 1,0 mln nodig is voor dit nieuwe beleid, en dat het restant van € 0,8 mln. vrijvalt in het resultaat van 2019.

Om het nieuwe kwijtscheldingsbeleid door te kunnen voeren, is binnen het team Invordering tijdelijk extra capaciteit nodig. Deze incidentele inhuur kost in 2020 circa € 50.000. In de jaarrekening 2019 wordt voorgesteld om deze extra middelen middels resultaatbestemming te dekken uit de incidentele vrijval van € 0,8 mln.

Datum : 10 december 2019
Zaaknummer : 425967
Pagina : 6

Uitvoering en ingangsdatum.

De maatregelen binnen het debiteurenbeleid Cluster Werk & Inkomen worden per 1-1-2020 ingevoerd. De acties vanuit W&I lopen reeds of zijn in ontwikkeling. Inwoners worden over het nieuwe beleid zo snel mogelijk geïnformeerd.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:

- Collegebesluit Wijzigingen van het debiteurenbeleid gemeente Arnhem, Cluster Werk & Inkomen 2020 en daarbij behorende beleidsregels kwijschelding gemeente Arnhem Cluster Werk & Inkomen 2020.

Datum : 10 december 2019
Zaaknummer : 425967
Pagina : 7

